

Raport z obserwacji społecznej przeprowadzonej przez Stowarzyszenie Forum Integracji Samorządowej podczas wyborów przedterminowych Prezydenta Miasta Gdańska w 2019 roku.

zaobserwowane przeszkody, utrudniające głosowanie osobom z niepełnosprawnościami:

- brak dodatkowego oświetlenia,
- brak dodatkowego oznaczenia urny np. przez taśmę, aby była bardziej widoczna;
- brak szkieł powiększających

1 marca 2019 r. zostało zarejestrowane Stowarzyszenie Forum Integracji Samorządowej.

Jednym z celów naszej organizacji jest troska o demokrację, prawa obywatelskie i rozwój społeczeństwa obywatelskiego.

W związku z powyższym na podstawie art. 103c członkowie Stowarzyszenia podczas wyborów przedterminowych w dniu 3 marca 2019 r. na Prezydenta Miasta Gdańska pełnili funkcję obserwatorów społecznych.

Podstawy metodologiczne, którymi się kierowano podczas prowadzonych obserwacji to:

- mobilna obserwacja krótkoterminowa - prowadzona w dniu głosowania;
- po wejściu do lokalu wyborczego wylegitymowanie się oraz przekazanie zaświadczenia wydanego przez organizację przewodniczącemu komisji;
- obserwacja zgodnie z przyjętym zakresem prowadzenia obserwacji;
- wypełnienie formularza z przeprowadzonej obserwacji;
- sporządzenie raportu końcowego z przeprowadzonych obserwacji.

Na każdym etapie pracy od obserwatorów społecznych wymagane było prezentowanie rzetelności oraz wysokiej kultury osobistej w relacjach ze wszystkimi uczestnikami procesu wyborczego.

Obserwacja była prowadzona w 16 Obwodowych Komisji Wyborczych ds. przeprowadzania głosowania w obwodzie (tzw. komisje dzienne) w Gdańsku tj. Nr 51, 52, 53, 62, 63, 70, 71, 84, 85, 86, 157, 158, 159, 167, 168, 169, przez jednego z obserwatorów upoważnionych przez władze Stowarzyszenia.

Zakres prowadzonej obserwacji:

- oznakowanie lokalu wyborczego,
- przebieg procesu głosowania,
- zachowanie tajności głosowania,
- warunki panujące podczas głosowania,

- dostosowanie lokalu wyborczego do wymogów osób z niepełnosprawnościami, w ramach tego ocenie podlegały przede wszystkim warunki techniczne lokali określone w Rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 29.07.2011r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, a więc:
 - lokalizacja lokalu wyborczego (parter, piętro),
 - urządzenia umożliwiające dotarcie do budynku (podjazd, winda),
 - szerokość drzwi wejściowych,
 - wysokość progów drzwi wejściowych,
 - oznaczenie krawędzi stopni schodów,
 - oznaczenie przegród szklanych,
 - właściwości przeciwpoślizgowe posadzki,
 - wymiary lokalu wyborczego, – dostosowane miejsce zapewniające tajność głosowania,
 - dodatkowe oświetlenie w miejscu zapewniającym tajność głosowania,
 - wysokość urny wyborczej,
 - szerokość przejścia pomiędzy miejscem wydania kart do głosowania, miejscem zapewniającym tajność głosowania a urną wyborczą,
 - umieszczenie obwieszczeń PKW na właściwej wysokości.

Wnioski z przeprowadzonych obserwacji:

1. 14/16 Komisji było prawidłowo oznaczonych na zewnątrz jak i wewnątrz. W dwóch z nich stwierdzono brak m.in. informacji o składach komisji na zewnątrz lokalu;
2. w 9 obserwowanych Komisjach w udostępnionym lokalu znajdowała się tylko jedna OKW;
3. 10 lokali było na liście lokali dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
4. z 10 lokali będących na liście dostosowanych dla osób niepełnosprawnych, 9 było rzeczywiście dostosowanych. W 1 lokalu barierą były schody znajdujące się przy wejściu do lokalu wyborczego;
5. w żadnym lokalu wyborczym lub na terenie, na którym się on znajdował nie była prowadzona agitacja wyborcza;
6. wszystkie komisje pozwoliły na prowadzenie obserwacji procesu głosowania. Obserwacja była prowadzona bez zakłóceń;
7. w 8 komisjach obecni byli mężowie zaufania z KW G. Brauna;

FORUM INTEGRACJI SAMORZĄDOWEJ

8. członkowie wszystkich komisji sprawdzali dokumenty tożsamości głosujących;
9. nie zaobserwowano przypadku, aby głosującym była wydana nieodpowiednia liczba kart do głosowania;
10. w 15 lokalach były wymagane obwieszczenia i informacje o sposobie głosowania. W 1 lokalu brak było informacji o sposobie głosowania;
11. w 15 lokalach wyborczych przeznaczono wystarczającą liczbę miejsc aby zapewnić tajność głosowania. Jeden lokal był zbyt mały w odniesieniu do wielkości obwodu;
12. w żadnej z komisji nie zaobserwowano przypadku aby wydawane wyborcom karty do głosowania nie były prawidłowo opieczętowane;
13. zaobserwowano przypadek dopisania się wyborcy do spisu wyborców, który odbył się zgodnie z procedurą;
14. w żadnej z Komisji nie zaobserwowano przypadku wyniesienia kart do głosowania;
15. nie zaobserwowano przypadku robienia zdjęć swoich kart do głosowania;
16. we wszystkich przypadkach zachowano tajność głosowania;
17. w 3 Komisjach zgłoszono uwagi do pracy komisji.

Obwodowe Komisje Wyborcze, gdzie wystąpiły błędy:

- **85** – brak zapewnienia wystarczającej liczby miejsc zapewniających tajność głosowania;
- **158** – niedostosowanie do wymogów osób niepełnosprawnych - schody przy wejściu;
- **159, 169** – brak prawidłowego oznaczenia lokalu wyborczego;
- **169** – brak informacji o sposobie głosowania;

Dodatkowe uwagi przekazane Komisjom:

Członków Komisjach Nr 70 i 158 poinformowano o niezachowaniu należytej staranności przy zapewnieniu ochrony danych osobowych. Członkowie komisji nie używali lub używali w niewłaściwy sposób nakładek chroniących przed nieuprawnionym dostępem do danych osobowych.

Przewodniczącą Komisji Nr 85 poinformowano o złej organizacji pracy w komisji. Uwagi dotyczyły podziału pracy między członków komisji. Tylko trzech członków komisji wydawało karty do głosowania. Pozostała część komisji (dwóch członków) siedziała z boku. Dodatkowo spis wyborców był nierównomiernie podzielony między członków komisji wydających karty do głosowania. Powyższe powodowało bardzo długą kolejkę do jednego członka komisji. Nie było też na zaistniałą sytuację reakcji przewodniczącej komisji.

Komisji Nr 168 zwrócono uwagę na ustawienie stołów bezpośrednio przy urnie. Stoły te były bez parawanów i nie były przeznaczone do głosowania, a znajdowały się na nich długopisy. Osoby głosujące często korzystały ze stworzonej im możliwości bez zachowania tajności. Dodatkowo w lokalu znajdowały się 3 stoły z parawanami.

Spostrzeżenia obserwatorów:

Niektóre z utworzonych lokali wyborczych były zbyt małe w odniesieniu do wielkości obwodu. Powyższe przy nasilonej frekwencji dawało poczucie chaosu, bałaganu i powodowało niezadowolenie wśród głosujących.

Ponadto zaobserwowano przeszkody, które były utrudnieniem dla osób z niepełnosprawnościami:

- brak dodatkowego światła,
- brak dodatkowego oznaczenia urny np. przez taśmę, aby była bardziej widoczna;
- brak szkieł powiększających;

Dodatkowo członkowie Komisji zgłaszali uwagi do zachowania mężów zaufania KW G. Brauna.

Zaobserwowano, że niektórzy wyborcy nie zginali kart z oddanymi głosami. Oddany przez nich głos był widoczny przez przezroczystą urnę.

Sugestie i wnioski na przyszłość:

1. podczas kolejnych wyborów tj. wyborów do Parlamentu Europejskiego i wyborów parlamentarnych w kraju w każdym lokalu wyborczym powinny znajdować się nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille'a. podczas wyborów samorządowych w 2018 r. oraz wyborach przedterminowych w dniu 3 marca 2019 r. na Prezydenta Miasta Gdańska zgodnie z decyzją PKW nakładki były wyłącznie do „wypożyczenia” w urzędzie miasta. Osoba niewidoma lub niedowidząca musiała czekać aż pracownik urzędu miasta dostarczy nakładkę, którą to następnie musiał odwieźć z powrotem tak aby kolejna osoba mogła z niej skorzystać. Takie ograniczenie w dostępności nakładki stanowi istotne ograniczenie czynnego prawa wyborczego osób z tego rodzaju niepełnosprawnościami;
2. podczas szkolenia członków obwodowych komisji wyborczych nie zwrócono dostatecznie mocno uwagi na to ilu plomb użyć do zaplombowania urny, dlatego w niektórych komisjach urny były zaplombowane dwiema plombami, a w innych czterema. Dwie plomby to zdecydowanie zbyt mało ponieważ członkowie komisji demonstrowali, że można wtedy swobodnie podnieść narożnik pokrywy i bez problemu dostać się do kart do głosowania;
3. pozytywnie należy ocenić zmianę kodeksu wyborczego polegającą na zwiększeniu do 1/2 liczby lokali, które muszą być dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, jednak warto byłoby przy kolejnej nowelizacji przepisów zwiększyć do 3/4 liczbę takich lokali, ponieważ badanie przeprowadzone wśród osób z niepełnosprawnościami wskazuje, że preferowaną formą głosowania jest głosowanie osobiste w lokalu wyborczym, stąd likwidacja barier architektonicznych powinna być priorytetem i z całą pewnością wpłynie na podniesienie frekwencji wyborczej;
4. kwestie dostępowania lokali wyborczych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami reguluje Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29.07.2011r. w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych. Niestety przepisy tego rozporządzenia regulują jedynie kwestie związane z budynkiem/lokałem wewnątrz, a całkowicie pomijają otoczenie budynku, w

którym mieści się lokal wyborczy. Osoby z niepełnosprawnościami napotykać na liczne przeszkody właśnie już w otoczeniu budynku. Niestety, kwestii tych nie reguluje już wspomniane rozporządzenie Ministra Infrastruktury z uwagi na ograniczony zakres upoważnienia ustawowego. W otoczeniu budynku można było stwierdzić dziurawą, nierówną nawierzchnię uniemożliwiającą skuteczne skorzystanie z podjazdów, strome, trudne do pokonania podejście do podjazdów, wysokie krawężniki. Zbyt mało jest miejsc parkingowych z przeznaczeniem wyłącznie dla osób niepełnosprawnych. Nie wolno zapominać o przygotowaniu i oznaczeniu toalety dostępne dla osób niepełnosprawnych. Warto rozważyć objęcie zakresem rozporządzenia także otoczenia budynku;

5. warto podczas szkolenia członków obwodowych komisji wyborczych zwrócić uwagę na zapisy wyżej cytowanego rozporządzenia i obowiązków jakie w związku z nim ciążyą na członkach OKW (członkowie komisji nie mieli wiedzy o takiej regulacji).